

mr. R.J. Uhl
uitvoerend secretaris

- Aan: - de minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties
- de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- de minister van Justitie
- de minister van Buitenlandse Zaken
- Cc: - Tweede Kamer der Staten-Generaal, vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- Tweede Kamer der Staten-Generaal, vaste commissie voor Justitie
- Tweede Kamer der Staten-Generaal, vaste commissie voor Buitenlandse Zaken

Betreft: Nationale Mensenrechtencommissie

Leiden, 19 september 2003

Zeer geachte heren De Graaf, Remkes, Donner en De Hoop Scheffer,

In 2000 verscheen een bundel, getiteld “Een nationale mensenrechtencommissie in Nederland?”,¹ als neerslag van een congres van het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM). Ter gelegenheid van de behandeling in de Tweede Kamer van de begroting van het ministerie van Justitie voor het jaar 2001 heeft de toenmalige staatssecretaris van Justitie, in reactie op een door het Kamerlid Halsema ingediende motie, toegezegd dat de regering met een zorgvuldige reactie op de bundel zou komen. Ter nakoming van deze toezegging hebben de toenmalige ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in een brief d.d. 12 november 2001 aan de Tweede Kamer² het standpunt van het kabinet weergegeven over de wenselijkheid van de instelling van een nationale mensenrechtencommissie in Nederland. In deze brief werd aangegeven dat een mensenrechtencommissie naar het oordeel van het kabinet een meerwaarde zou kunnen hebben en dat een voorontwerp voor een regeling tot instelling van een mensenrechtencommissie zou worden opgesteld. Adviesorganen en maatschappelijke organisaties zouden worden geconsulteerd en het voorontwerp zou naar verwachting in het voorjaar van 2002 kunnen worden gepubliceerd, zo werd aan het slot van de brief gesteld.

Sinds het verschijnen van voornoemde brief van uw ambtsvoorgangers zijn bijna twee jaar verstreken en het aangekondigde voorontwerp voor een regeling ter instelling van een mensenrechtencommissie is nog niet gepubliceerd. De wenselijkheid van de instelling van een

¹ M.L. van Emmerik & C. Smals – van Dijk (red.), ‘Een nationale mensenrechtencommissie in Nederland? Handhaving van mensenrechten op nationaal niveau’, Stichting NJCM-Boekerij 37, Leiden 2000.

² Kamerstukken II, vergaderjaar 2001-2002, 28 000 VI, nr 38, p. 1-6.

ationale mensenrechtencommissie is naar ons oordeel echter onverminderd groot. Wij wijzen er in dit verband op dat zowel de Verenigde Naties als de Raad van Europa hebben opgeroepen tot het instellen van nationale mensenrechtencommissies³ en dat een groot aantal Europese landen reeds gehoor heeft gegeven aan deze oproepen.⁴

Een nationale mensenrechtencommissie zou in Nederland een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de bescherming van mensenrechten. Daarbij valt onder meer te denken aan vervulling van de volgende taken. In de eerste plaats zou de mensenrechtencommissie een functie kunnen vervullen als onafhankelijk adviesorgaan op het gebied van de mensenrechten en in die hoedanigheid gevraagd en ongevraagd advies kunnen uitbrengen over mensenrechtelijke aspecten van wetsvoorstellen en beleidsvoornemens van centrale en decentrale overheden.

Ten tweede zou zij de functie kunnen vervullen van nationaal kenniscentrum op het gebied van de mensenrechten voor rechters, volksvertegenwoordigers en andere bij wetgeving betrokken personen en instanties, bestuurders, advocaten en alle anderen die in de dagelijkse praktijk betrokken zijn bij de bevordering, toepassing en bescherming van de rechten van de mens in Nederland. Het bestaan van een dergelijk centrum zou ertoe kunnen leiden dat minder zaken worden voorgelegd aan het Europese Hof voor de Rechten van de Mens.⁵ Ten derde zou zij een nationaal informatiepunt kunnen vormen voor elke burger in Nederland die vragen heeft over mensenrechten en de toepassing ervan in praktijksituaties. In de vierde plaats zou zij de functie kunnen vervullen van onafhankelijk aanspreekpunt voor de Mensenrechtencommissaris van de Raad van Europa. Aldus zou tegemoet worden gekomen aan de – mede tot Nederland gerichte – oproep van de Mensenrechtencommissaris om zorg te dragen voor de totstandkoming van een zodanig aanspreekpunt op nationaal niveau.⁶

Voornoemde taken worden in Nederland wat binnenlands terrein betreft op deelgebieden vervuld door private of publiekrechtelijke organisaties op het gebied van mensenrechten. Private organisaties – waaronder het NJCM - kennen echter duidelijke statutaire en financiële beperkingen en zijn reeds daarom niet in staat om de rol van nationale mensenrechtencommissie te vervullen. De bestaande publiekrechtelijke organisaties op het gebied van mensenrechten, zoals het College Bescherming Persoonsgegevens en de Commissie Gelijke Behandeling, hebben ieder tot taak de naleving in Nederland van een specifiek mensenrecht (privacy, gelijke behandeling) te bevorderen, doch niet de naleving van mensenrechten in het algemeen. Vastgesteld moet worden dat in Nederland een publiekrechtelijk orgaan ontbreekt dat het gehele terrein van de mensenrechten bestrijkt en dat de in het vorenstaande genoemde taken kan vervullen.

³ Resolutie van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties van 20 december 1993 (A/RES/48/134); aanbeveling van het Comité van Ministers van de Raad van Europa van 30 december 1997 (R (97) 14).

⁴ Onder meer Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Luxemburg, Noorwegen en Polen (zie lijst van deelnemers aan de Conferentie van nationale mensenrechteninstellingen te Kopenhagen en Lund, 10-13 april 2002, te vinden via www.nhri.net/SixthConference.htm).

⁵ Eindrapport Steering Committee for Human Rights 4 april 2003, CM (2003) 55, i.h.b. p. 6, overgenomen door het Comité van Ministers van de Raad van Europa in zijn Declaration guaranteeing the long-term effectiveness of the ECHR van 15 mei 2003; zie www.coe.int.

⁶ Derde Jaarverslag (januari-december 2002) aan het Comité van Ministers en de Parlementaire Vergadering, Straatsburg 19 juni 2003, CommDH (2003) 7, p. 16.

Wij dringen dan ook bij de regering aan op de instelling van een onafhankelijke nationale mensenrechtencommissie. Het Nederlandse voorzitterschap van het Comité van Ministers van de Raad van Europa zou een goede gelegenheid zijn om het initiatief van instelling van de commissie te nemen en aan te kondigen.

Hoogachtend,

mr. Irawan Sewandono
voorzitter Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten

Deze brief is mede ondertekend door:

- Amnesty International, Afdeling Nederland
- Commissie Justitia et Pax Nederland
- Humanistisch Overleg Mensenrechten
- ICCO, Interkerkelijke Organisatie voor Ontwikkelingssamenwerking
- Liga voor de Rechten van de Mens
- Novib
- Vereniging Central Latinoamericano de Trabajadores Nederland
- Vereniging VluchtelingenWerk Nederland
- Young Women's Christian Association Nederland
- Prof. mr. E.A. Alkema (hoogleraar staats- en bestuursrecht, Universiteit Leiden)
- mr. A.H. van Delden (voorzitter Raad voor de rechtspraak)
- mr. P. van Dijk (lid van de Raad van State)
- Prof. mr. C. Flinterman (hoogleraar rechten van de mens, Universiteit Utrecht)
- Prof. mr. J.E. Goldschmidt (bijzonder hoogleraar gelijkheid en diversiteit in het recht, Universiteit Leiden)
- Prof. mr. C.A. Groenendijk (hoogleraar rechtssociologie, Katholieke Universiteit Nijmegen)
- Prof. dr. C.J. Hamelink (hoogleraar internationale communicatie en mensenrechten, Universiteit van Amsterdam, hoogleraar media en mensenrechten, City University of London)

- Prof. dr. R.A. Lawson (Kirchheiner hoogleraar bescherming van de integriteit van het individu, Universiteit Leiden)
- Prof. mr. B.E.P. Myjer (bijzonder hoogleraar strafrecht en mensenrechten, Vrije Universiteit)
- mr. M. Oosting (lid van de Raad van State, voorzitter bestuur Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten)
- Prof. mr. J.A. Peters (hoogleraar staats- en bestuursrecht, Universiteit van Amsterdam)
- Prof. mr. M. Schreuder-Vlasblom (hoogleraar staats- en bestuursrecht, Universiteit Leiden)
- Prof. mr. T.P. Spijkerboer (hoogleraar migratierecht, Vrije Universiteit)
- Prof. mr. I.C. van der Vlies (hoogleraar bestuursrecht, Universiteit van Amsterdam)